

ROLUL INTERNETULUI ÎN PRIMĂVARA ARABĂ

THE ROLE OF INTERNET IN THE ARAB SPRING

Colonel dr. Mihai BURLACU*

Colonel dr. Dănuț ȚIGĂNUȘ**

Articolul analizează influența pe care o are rețeaua Internet pentru facilitarea rețelelor de socializare în scopul planificării, organizării și sporirii efectelor acțiunilor de protest din statele situate în Nordul Africii și Orientul Mijlociu, în cadrul fenomenului mișcărilor sociale așa numit Primăvara arabă. În prima parte se prezintă succint evenimentele politice din regiune începând cu sfârșitul anului 2010 și până în prezent cu accent pe fenomenele sociale din Tunisia și Egipt, acolo unde rolul Internetului s-a manifestat cel mai pregnant în raport cu acțiunile asociate ale populației. În continuare, eseul tratează efectele utilizării rețelei publice în raport cu datele statistice de distribuție a utilizatorilor în funcție de dispunere geografică și numărul populației. Se emit cu această ocazie unele ipoteze asupra modului în care Internetul poate fi considerat ca „enabler” pentru revoltele din lumea arabă, având în vedere acțiunile și reacțiunile părților implicate în aceste conflicte de stradă.

Cuvinte cheie: Internet; Primăvara arabă; rețele sociale; Twitter; Facebook; YouTube.

The article is considering the influence of the Internet to facilitate social networking for planning, organizing and enhancing effects of the protests in states located in North Africa and the Middle East, the so-called Arab spring social movements phenomenon. The first part summarizes the political events in the region since the end of 2010 to the present with emphasis on social phenomena in Tunisia and Egypt, where the role of the internet has shown strongly associated actions against the population. Further, the essay analyzes the effects of network use in correlation with statistical distribution of users based on geographic and population layout. With this occasion are issued some assumptions on how the Internet can be considered as „enabler“ for revolts in the Arab world, given the actions and reactions of the parties involved in these street conflicts.

Keywords: Internet; Arab Spring; social networks; Twitter; Facebook; YouTube.

La sfârșitul anului 2010, mai exact, după ziua de 17 decembrie 2010, odată cu autoincendierea tunisianului Mohamed Bouazizi, comunitatea internațională a fost șocată de știrile privind ceea ce a ajuns să fie cunoscut sub numele de „Primăvara arabă”. Lumea arabă a cunoscut un lanț de proteste împotriva guvernelor naționale și a regimurilor lor, acțiuni organizate în mare parte de membrii mișcărilor de

* Ministerul Apărării Naționale; e-mail: mihai.burlacu@mapn.ro

** Ministerul Apărării Naționale; e-mail: danut.tiganus@mapn.ro

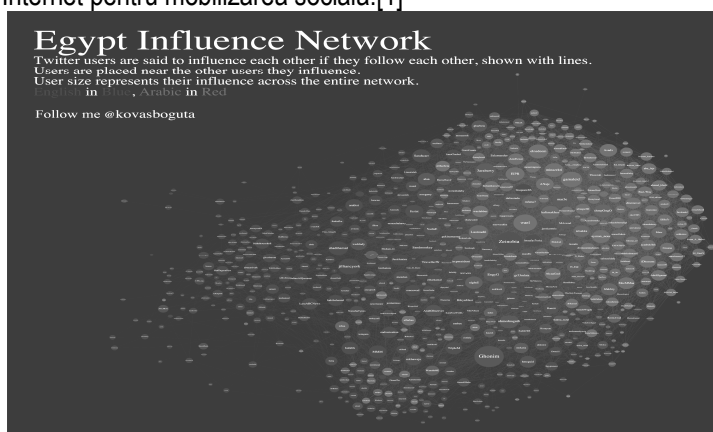
tineret. Mai mulți președinți printre care Hosni Mubarak în Egipt, Muammar Gadafi în Libia și Zine El Abidine Ben Ali din Tunisia au fost forțați să demisioneze în timp ce încercări similare pe fondul unor proteste majore au avut loc și continuă și astăzi în țări cum ar fi Yemen, Maroc, Siria, Bahrain, Algeria, Irak, Iordania, Kuweit, Oman. Fenomenul Primăverii arabe cuprinde și protestele de mai mică amploare din Liban, Mauritania, Arabia Saudită, Sudan și Sahara de Vest, precum și mișcările de la granițele Israelului și din Teritoriile Palestiniene. În acest context, Internetul și aplicațiile de mesagerie, Twitter, Facebook, YouTube și alte rețelele de socializare ce îl utilizează ca infrastructură informațională sunt instrumente care facilitează expresia, canalizarea și organizarea sentimentelor, rațiunii și opțiunii individuale într-un fluviu de conștiință socială. Toate aceste instrumente sunt exact ce indică cuvântul: mijloace, ustensile, pârgii. Ele nu înlocuiesc și nici nu au fost vreun moment menite să înlocuiască voința comunităților de utilizatori care, bazată pe o conștiință colectivă ca rezultat al experiențelor individuale, transformă nemulțumiri, suferințe sau, pur și simplu, păreri individuale și obsesive în mișcări de masă. Calculatorul personal sau telefonul mobil conectate în rețea oferă posibilitatea inedită de a transforma mult mai rapid acțiuni la început dezorganizate în acțiuni coordonate.

Contextul geopolitic și social

Cum s-a putut întâmpla acest lucru? Cum și de ce a fost posibil ca o generație aparent pasivă de tineri să devină conștienți de puterea de a se ridica împotriva regimurilor represive? Ce rol a fost jucat, în acest context, de rețeaua Internet ca facilitator și infrastructură informațională pentru aplicațiile rețelilor de socializare, utilizate din plin pe timpul acestor revolte populare? Prin explorarea similitudinilor, diferențelor și efectelor în lanț create în cazul revoltelor individuale din Nordul Africii și Orientul Mijlociu, putem încerca să răspundem la aceste întrebări și, în particular, să identificăm rolul Internetului în cadrul acestor manifestări revoluționare cunoscute drept Primăvara arabă. Jurnaliștii și, în general, mass-media au fost adesea, prin canalele specifice de comunicare, parte ale unor astfel de momente de răsturnare ideologică și socială. Totuși, valul relativ recent de tulburări din lumea arabă este caracterizat, spre deosebire de alte perioade de schimbare politică favorizată de mass-media, prin faptul că poveștile de succes din Tunisia și Egipt s-au răspândit rapid în multe alte țări cu regimuri autoritare, prin intermediul rețelilor de socializare organizate pe Internet. Totodată, acest mediu informațional și mediatic nu a provocat doar o cascadă de nesupunere socială pentru a o răspândi ulterior în rândul populațiilor care trăiesc în state cu regimuri conduse de dictatori imperturbabili, dar a permis utilizarea Internetului și a rețelilor de socializare virtuale ca mijloace unice de organizare civică. Protestele nu s-au rezumat doar la răsturnarea guvernelor, a dictaturii, ci au avut în vedere și probleme precum încălcarea drepturilor omului, corupție în rândul celor mai înalte autorități, rata mare a șomajului, sărăcie extremă, declin economic și lipsa educației. Protestatarii Primăverii arabe recunosc deschis rolul Internetului, ca o infrastructură de bază pentru acțiunile lor. În timpul zilelor de proteste de la Cairo, o participantă la evenimente

spunea cât de importantă a fost rețeaua Internet pentru organizarea de tulburări politice: „noi folosim Facebook pentru a programa protestele, Twitter pentru a le coordona, iar YouTube pentru a spune întregii lumii despre ele“. Chiar și foștii consilieri ai lui Moammar Gadhafi l-au sfătuit să-și prezinte demisia prin intermediul rețelei Twitter. Cu toate acestea, nu rețelele digitale l-au eliminat pe Hosni Mubarak. Egiptenii care au ocupat străzile din Cairo au realizat această schimbare. Telefone mobile și rețeaua Internet au fost utilizate doar pentru transmiterea în cascadă a chemărilor la libertate în Africa de Nord și Orientul Mijlociu. Așa cum căderea lui Suharto pe timpul Revoluției indoneziene din 1998 este asociată cu utilizarea creativă a telefoanelor mobile de către revoluționari, căderea lui Zine El Abidine Ben Ali din Tunisia și a lui Mubarak în Egipt pot fi înregistrate ca procese facilitate de Internet pentru mobilizarea socială.[1]

Figura nr. 1: Efectul cascadă în rețeaua socială Twitter pe timpul revoltei din Egipt¹

În timpul protestelor în aproape toate marile orașe tunisiene, protestatarii au folosit Internetul, în special Facebook, Twitter și YouTube, în avantajul lor. Aceste site-uri au fost utilizate nu doar pentru a aduna oamenii în stradă, dar și pentru a comunica direct sau a efectua schimb de idei în scop mobilizator. Rețelele sociale s-au dovedit a fi un instrument foarte eficient în distribuirea de informații și sfaturi pe baza unor experiențe grele ale protestatarilor, obținute direct pe „câmpul de luptă”, ca de exemplu, modul de confruntare cu tactica forțelor de securitate. Ambele tabere, protestatari și guvern, au descoperit repede cum se poate utiliza aceeași rețea Internet, dar în scopuri diferite. În situația în care mass-media națională clasică era controlată de guvern singura cale pentru protestatari de a-și face auzite vocile în toată lumea a rămas mediul informațional digitalizat asigurat de rețeaua Internet. Pe cale de consecință, atunci când guvernul a decis să blocheze accesul la

¹ Sursa: <http://www.miller-mccune.com/politics/the-cascading-effects-of-the-arab-spring-28575/> Accesat la 19.02.2012

Facebook, Twitter și alte site-uri ale rețelelor de socializare, s-a dovedit mai degrabă o măsură cu efect de escaladare, decât una de calmare a spiritelor.

Protestele în Egipt au început încă din anul 2005, înainte de re alegerea lui Mubarak, atunci când un creștin egiptean numit George Ishak a format cu unii dintre colegii săi o mișcare numită *Kefaya* (Destul) pentru a protesta împotriva prevederilor constituționale care nu limitau numărul de mandate pentru președinte.

Apoi, în primăvara anului 2008, a urmat o grevă de protest în orașul Al Mahalla, care a provocat o reacție agresivă din partea guvernului egiptean, cu mențiunea că la momentul acestei greve un instrument nou și eficient era folosit de către protestatarii egipteni: Internetul. În timp ce mass-media oficială prezenta versiunea guvernului asupra celor întâmplate, lumea a asistat la apariția unei noi clase de reporteri: bloggerii².

Mulți bloggeri știind că reprezentarea în mass-media oficială a evenimentelor de la Al Mahalla nu era reală, au transmis informații utilizând site-urile locale Internet, direct de pe „câmpul de luptă”, de unde, cu mesaje pe blog au ajutat demonstrații să negocieze inclusiv termenii finali ai acordului cu guvernul egiptean. Evenimentele de la Al Mahalla nu s-au încheiat în favoarea muncitorilor greviști, dar au constituit un prim pas în lansarea unei mișcări sociale denumită *Mișcarea Tinerilor 6 aprilie*, sub forma unui grup în rețeaua Facebook, cu rol de a denunța după cum consideră reprezentanții acestei manifestări, „caracterul abuziv al guvernului lor față de clasa muncitoare”[2]. Inspirat de exemplul egiptean, o mișcare similară a fost organizată în Tunisia, după contactarea omologilor egipteni prin intermediul Facebook împărțându-și experiențele protestatate. Caracteristici similare, după scop și modalitatea de schimb de informații a avut și mișcarea de tineret sârbească Otpor, pe timpul regimului condus de Slobodan Milosevic.

Figura nr. 2 – Protestatar egiptean în Piața Tahrir³

² *Blog* - cuvânt provenit din limba engleză (web log = jurnal pe Internet) - este o publicație web ce conține articole periodice cu actualizare neîntreruptă ce au, de obicei, un caracter personal. Ca regulă, actualizarea blogurilor constă în adăugiri de texte noi, asemenea unui jurnal, toate contribuțiile fiind afișate în ordine cronologică inversă, <http://ro.wikipedia.org/wiki/Blog>.

³ Sursa: http://www.nato.int/docu/review/2011/Social_Medias/EgyptFacebook/EN/index.htm

După demisia președintelui Ben Ali din Tunisia, la 14 ianuarie 2011, *Mișcarea Tinerilor 6 aprilie* în Egipt a considerat o oportunitate de a transforma protestul anual cu ocazia Zilei Poliției Naționale – 25 ianuarie într-un eveniment mult mai mare. Pagina de Facebook a fost utilizată pentru a mobiliza sprijinul populației. Mai mult de 100.000 de oameni au semnat adeziuni virtuale. Demonstrațiile din 25 ianuarie au fost enorme: mii de oameni s-au adunat în Piața Tahrir din centrul orașului Cairo. Organizatorii au folosit paginile lor de pe Facebook și grupurile virtuale pentru a mobiliza oamenii pentru demonstrații zilnice. Protestatarii au schimbat mesaje și idei cu privire la modul de a face față bombelor cu gaze lacrimogene, cum să anihileze vehiculele blindate ale poliției, cum să se echipeze pentru demonstrațiile de stradă etc.

Evenimentele atât din Tunisia, cât și din Egipt, au arătat că Internetul poate fi o armă foarte eficientă, una care a reprezentat o provocare pentru ambele guverne. În aceste cazuri, accesul liber la Internet a permis pe de o parte vehicularea de informații și imagini reprezentând acte de violență ale autorităților împotriva demonstranților, iar pe de altă parte expunerea autorităților în fața opiniei publice la nivel mondial, inclusiv la critici din partea organizațiilor pentru drepturile omului. În același timp decizia de cenzurare bruscă a accesului la rețea a avut efectul invers decât cel scontat și anume, a dus la escaladarea situației tensionate prin alarmarea protestatarilor și deplasarea acestora în număr foarte mare în piețele publice pentru a vedea și înțelege cum evoluează evenimentele.

După modelul Egiptului și al Tunisiei au mai fost revolte în Siria, Libia și Yemen. În Libia, revolta s-a transformat în război civil, în urma căruia unul dintre cei mai excentrici dictatori ai istoriei, Muammar Gaddafi este ucis. Președintele Yemenului, Ali Abdullah Saleh, renunță până la urma la putere în noiembrie 2011, în timp ce cel al Siriei, Bashar Assad, nu vrea să-și dea demisia, în ciuda presiunilor interne și internaționale.

Efecte ale utilizării Infrastructurii de rețea și informaționale pentru scop socio-politic

Așa cum se va observa în continuare nu există o legătură directă între numărul utilizatorilor rețelei Internet și efectele manifestărilor antiguvernamentale din țările lumii arabe. Evenimentele au fost influențate mai ales de specificul nemulțumirilor sociale cauzate de politica internă a autorităților statelor implicate în Primăvara arabă, precum și de mijloacele de represiune a acestor mișcări sociale.

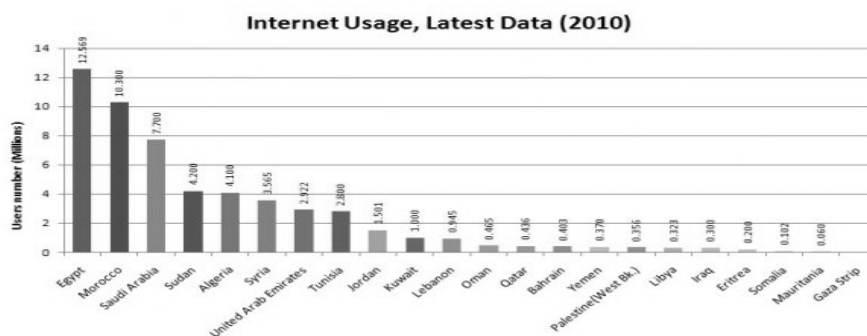
În schimb, se poate trage concluzia că modul de organizare, numărul participanților la proteste, caracterul solidar al manifestațiilor, precum și rapiditatea cu care s-au desfășurat evenimentele în unele state au fost puternic influențate de acțiunile derulate în mediul social virtual facilitat de Internet.

Tabelul nr. 1 - Utilizarea Internetului în Lumea Arabă (state în care populația arabă este majoritară)

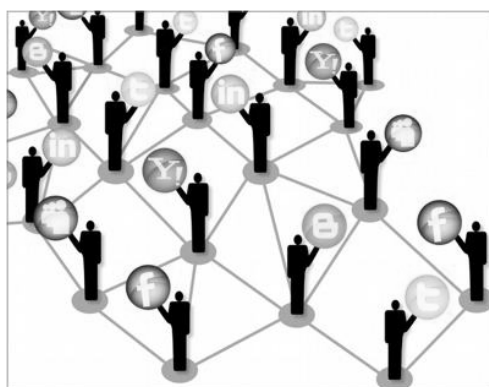
		Populație (Estimare 2009)	Utilizare internet, Dec/2000	Utilizare Internet în (2010)	% Populație (Penetrare)	Coefficientul de creștere nr. utilizatori (2000-2010)	(%) din total
1	Egipt	78.866.635	450.000	12.568.900	15,9%	2693,1%	18,7%
2	Maroc	31.285.174	100.000	10.300.000	32,9%	10200,0%	15,3%
3	Arabia Saudită	28.686.633	200.000	7.700.000	26,8%	3750,0%	13,4%
4	Sudan	41.087.825	30.000	4.200.000	10,2%	13900,0%	6,2%
5	Algeria	34.178.188	50.000	4.100.000	12,0%	8100,0%	6,1%
6	Siria	21.762.978	30.000	3.565.000	16,4%	11783,3%	6,2%
7	Emiratele Arabe Unite	4.798.491	735.000	2.922.000	60,9%	297,6%	5,1%
8	Tunisia	10.486.339	100.000	2.800.000	26,7%	2700,0%	4,2%
9	Iordania	6.269.285	127.300	1.500.500	23,9%	1078,7%	2,6%
10	Kuveit	2.692.526	150.000	1.000.000	37,1%	566,7%	1,7%
11	Liban	4.017.095	300.000	945.000	23,5%	215,0%	1,6%
12	Oman	3.418.085	30.000	465.000	13,6%	416,7%	0,8%
13	Qatar	333.285	30.000	436.000	62,3%	1353,3%	0,8%
14	Bahrein	728.709	40.000	402.900	55,3%	907,3%	0,7%
15	Yemen	22.858.238	15.000	370.000	1,6%	2366,7%	0,6%
16	Palestina (West Bk.)	2.461.267	35.000	355.500	14,4%	915,7%	0,6%
17	Libia	6.324.357	10.000	323.000	5,1%	3130,0%	0,5%
18	Irak	28.945.569	12.500	300.000	1,0%	2300,0%	0,5%
19	Eritrea	5.647.168	5.000	200.000	3,5%	3900,0%	0,3%
20	Somalia	9.832.017	200	102.000	1,0%	50900,0%	0,2%
21	Mauritania	3.129.486	5.000	60.000	1,9%	1100,0%	0,1%
22	Palestina (Gaza)	1.551.859	-	-	-	-	-
	TOTAL	349.861.209	2.515.000	54.615.800	20,8%	5836,9%	

Lista din tabelul nr. 1 este sortată descrescător de la „statul arab” cu cel mai înalt nivel de utilizare a Internetului la cel cu nivelul cel mai redus (conform ultimelor date disponibile). Utilizatorii de Internet din Egipt – 12.568.900, conform situației din 2010 ocupă primul loc cu numărul cel mai important (18,7%) din totalul utilizatorilor din „Lumea Arabă”, urmat de Maroc și Arabia Saudită.

Figura nr. 3 – Situația utilizatorilor Internet în principalele țări arabe din nordul Africii și Orientul Mijlociu⁴

Statistica utilizării Internetului în Lumea Arabă este prezentată în figura de mai sus. Una din concluzii poate fi aceea că în statul cu cei mai mulți utilizatori ai rețelei publice de date evenimentele de stradă au avut amploarea cea mai mare pe baza unei poziții protestatate cvasi uniforme a populației față de autorități. Acolo unde nu există o prezență semnificativă a utilizatorilor Internet a fost posibilă fragmentarea ideologică a populației și promovarea propagandei guvernamentale până la scindarea socială în susținători ai regimului și contestatari, așa cum este exemplul Libiei.

Figura nr. 5 – Rețeaua Internet – facilitator de socializare pe suport de înaltă tehnologie

⁴ Sursa: <http://sbaydoun.files.wordpress.com/2010/03/statistics-internet-usage-arab-countries.jpg>

O caracteristică a mișcărilor sociale facilitate de Internet constă în aceea că, deși inițial se manifestă o teamă individuală de potențialele măsuri represive din partea autorităților, schimbul informațional asistat de rețea produce un efect de diminuare a acestui sentiment și de asumare a riscului colectiv de participare la proteste.

Pe de altă parte, Internetul facilitează și represiunea mișcărilor sociale. Metodele de urmărire offline sunt dificile și anevoioase în comparație cu ușurința supravegherii online prin monitorizarea canalelor de comunicare pe Internet. În unele state companiile de distribuție a Internetului pun la dispoziția autorităților adresele IP ale utilizatorilor rețelelor de socializare, inclusiv pentru monitorizarea schimburilor de mesaje, a chat-ului online, precum și a mesageriei interactive ca Yahoo Messenger sau Skype.

Totodată, presiunea cauzează adaptare. Ben Gharbia⁵ declara că cenzura online a regimului tunisian a creat o generație de activiști care știu cum să se sustragă de la controale. Activiștii au învățat cum să se sustragă de la monitorizare, în timp ce guvernele arabe sunt preocupate de utilizarea software-ului pentru reprimarea disidenților cu scopul de a învinge revoltele. Fenomenul seamănă cu o cursă a înarmărilor online.

Graficul de mai jos prezintă Emiratele Arabe Unite cu cel mai mare procent al populației care are acces la Internet, urmat de Bahrein și Qatar.

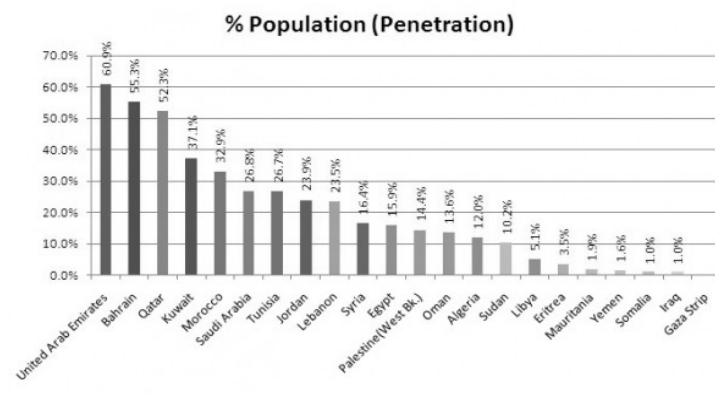

Figura nr. 4 - Penetrarea utilizării Internetului (%) în populația înregistrată⁶

Statistica „penetrării” Internetului în țările arabe (sub formă de procent din populație) arată că tehnologia nu garantează revoluțiile după cum nici sărăcia nu este un criteriu pentru succesul acestora. Jurnalista americană Katherine Zoepf [4] a subliniat faptul că penetrarea Internetului

⁵ Sami Ben Gharbia – blogger tunisian. S-a născut la Bizerte, Tunisia în 1967, dar trăiește în Olanda ca refugiat politic din anul 1998, http://sitemaker.umich.edu/infosurgentstunisia/sami_ben_gharbia.

⁶ Sursa: <http://sbaydoun.files.wordpress.com/2010/03/statistics-internet-usage-arab-countries-penetration.jpg>

este mult mai mare în țări din Golful Persic decât în Egipt sau Siria. Cu toate acestea, Egiptul și Siria au avut răscoale, în timp ce Arabia Saudită nu are. De ce? Răspunsul este evident legat de banii din petrol, care pot cumpăra un standard mai bun de trai pentru saudiți, astfel că simt mai puțin nevoia de a schimba guvernul. Ahmed Al Omran, un blogger saudit, a declarat ca banii din petrol nu vor dura pentru totdeauna și nu vor rezolva toate problemele țării. Dar el a admis că pot „cumpăra timp” pentru regim. Deci, poate fi nevoie de sărăcie pentru a împinge oamenii la revolta. Pe de altă parte, uneori sărăcia împiedică manifestările împotriva guvernelor prin împiedicarea accesului la tehnologie. Oula Alrifai, un activist sirian, și Mary Jo Porter, un traducător pentru bloggeri cubanezi, a explicat modul în care accesul la Internet este scump și incomod în aceste țări. În Siria accesul la Internet de acasă este prea scump pentru majoritatea oamenilor, așa că trebuie să se conecteze la Internet cafe-uri, situația în care guvernul le poate monitoriza activitățile online. În Cuba, două ore de acces la Internet la o cafea costa 20 USD, pentru mulți cubanezi reprezentând salariul pentru o lună, iar un singur mesaj text costa 1 USD. În Coreea de Nord este chiar mai rău. Marcus Noland, director adjunct al Institutului Peterson pentru Economie Internațională, a declarat că țara nu are capacitatea de telecomunicații pentru a susține traficul pe Internet cu lumea din afară, chiar dacă regimul ar permite acest lucru.

Chiar dacă este menționată la sfârșitul tabelului ce prezintă „Penetrarea Internetului” în statele arabe, Somalia are cel mai înalt coeficient de creștere atingând 50.900.0% (de la 200 la 100.000 utilizatori în aprox. 9 ani), urmată de Sudan și Siria. În unele situații s-a constatat că oamenii apelează la Internet pentru exprimarea nemulțumirilor proprii, iar în altele fenomenul este invers - apelând la rețea pentru motive cu totul diferite, utilizatorii fraternizează cu ideologia protestatară și își însușesc ideile de schimbare de la cei cu care intră în contact.

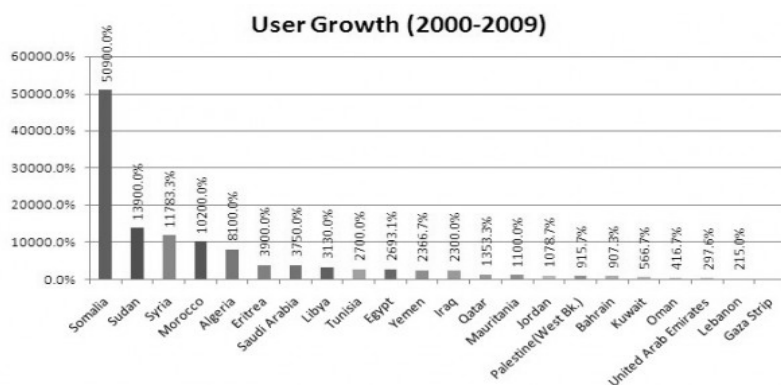

Figura nr. 4 - Creșterea accesului la Internet în statele arabe⁷

⁷ Sursa: <http://sbaydoun.files.wordpress.com/2010/03/statistics-internet-usage-growth-arab-countries.jpg>

Statistica creșterii utilizării Internetului în țările arabe este prezentată în figura nr. 4. Rămâne deschisă dezbateră referitoare la acuratețea datelor, dar acestea reprezintă totuși percepția cea mai autorizată și realistă asupra situației⁸.

Plecând de la aceste date statistice și de la declarația⁹ dată postului CNN de către protestatarul egiptean Wael Ghonim în Piața Tahrir, se poate spune că Primăvara arabă a ajuns să fie un val masiv de proteste tocmai datorită rezultatelor obținute în Egipt, respectiv în Tunisia, pe baza informațiilor diseminate în timp aproape real cu ajutorul instrumentelor software din rețeaua publică. În plus, ecoul acestor demonstrații a ajuns, cu rapiditate, ce-i drept, cu o putere mult mai mică și în Arabia Saudita sau Sudan. Mobilizarea tinerilor pe Internet s-a mutat în stradă, rețele de socializare, în special Facebook, fiind primul mediu al celor care, mai apoi, au ieșit să protesteze.

Geografia este importantă chiar și în contextul rețelei Internet. Distribuția geografică a utilizatorilor influențează traficul online în măsura în care acesta se poate realiza prin tehnologia 3G¹⁰ de telefonie mobilă la granița fizică a unor state, indiferent de politica restrictivă a acestora în ceea ce privește serviciile pentru cetățeni asigurate de rețelele de telecomunicații.

Consecințe

Rezultatele așteptate de populația locală și de comunitatea internațională nu au fost obținute, însă, în toate țările arabe în care au izbucnit proteste masive, deși uneori aceste rezultate au fost plătite prin vărsare de sânge, destabilizarea economiei țării și implicit, a situației politice. Astfel că, în ianuarie 2012, presa internațională remarcă, cu o teamă vădită, că în trei țări, Primăvara arabă a dărmă deja guvernele. În această perioadă de proteste masive, cu un ecou evident în toată Lumea Arabă, mai mulți lideri și-au anunțat, timid, ce-i drept, intenția de a-și încheia mandatele. Președintele Sudanului, Omar Al Bashir, a anunțat că nu va mai candida la alegerile prezidențiale din anul 2015, însă chiar și așa, sudanezii vor să-l înlăture de la putere pe Al Bashir cât mai curând cu putință. Situația este, de fapt, cam aceeași în toată Lumea Arabă: oamenii nu-și mai pun credința în nicio promisiune a liderilor lor, căutând cu tot dinadinsul să-i înlăture de la putere. În Siria, de pildă, protestele au început la 15 martie 2011 și nici până astăzi nu s-au încheiat. Apoi, în Irak, protestele au fost înăbușite ori s-au mai diminuat în intensitate încă din august 2011, irakienii alegându-se doar cu promisiunea primului-ministru, Maliki, că nu va mai candida pentru un al treilea mandat și cu demisiile unor guvernatori provinciali și ale unor autorități locale. Primăvara arabă a mai cuprins o mișcare socială în Bahrain, înăbușită brutal prin intervenția, la cererea emirului și a guvernului acestui stat, a trupelor din Arabia Saudită și

⁸ Sursa: <http://internetworldstats.com/stats.htm>, accesat la 18.02.2012.

⁹ „Aceasta a fost o revoluție internet. O numesc revoluția 2.0”, http://www.nato.int/docu/review/2011/Social_Medias/Egypt_Facebook/EN/index.htm, accesat la 19.02.2012.

¹⁰ 3G – numele generației a treia de tehnologie telefonică mobilă GSM care asigură capacitatea de a transfera simultan voce și date/imagini.

Emiratele Arabe Unite, proteste reprimare dur în Oman, alte proteste, de mai mică amploare, în Algeria și Sudanul de Nord, schimbări „profilactice” în guvernul iordanian, precum și măsuri preventive de liberalizare în Maroc. Fenomenul s-ar putea să nu se fi încheiat încă, așa cum o dovedesc precedentele contagiuni de mișcări populare transfrontaliere. Se poate spune că Primăvara araba a fost și este rezultatul protestelor de pe Internet, punerea în practică a manifestațiilor online, oamenii mobilizându-se pe rețelele de socializare, îndeosebi pe Facebook, dar și pe Twitter, ca mai apoi, să iasă în stradă. În Tunisia, spre exemplu, imobilizarea tinerilor pe Internet a devenit și mai mare odată ce au început protestele, răspândindu-se pe toate rețelele de socializare tot felul de clipuri, fotografii și texte, menite să-i scoată și pe ceilalți oameni în stradă. Numai că teama unor guverne arabe vizavi de puterea Internetului de a scoate oamenii pe strada a existat, unele guverne arabe chiar blocând accesul la Internet, fără prea mult succes însă, activiștii online reușind, în cele din urmă, să-și facă auzită vocea și să scoată oamenii în stradă. Prin urmare, atunci când vorbim de Primăvara araba, nici că putem să negăm rolul major pe care Internetul l-a jucat, chiar dacă, cel mai probabil, cei mai mulți oameni au ieșit în stradă, nu din cauza Internetului, ci pentru o cauză comună, ani la rândul căutată.[5]

În acest context, liderii Grupului celor opt¹¹, s-au reunit în orașul francez de coastă Deauville în perioada 26-27 mai 2011, unde au lansat un parteneriat cu țările din Orientul Mijlociu și Africa de Nord pentru a sprijini reformele politice și militare ale acestora. „Parteneriatul de la Deauville se bazează în mare măsură pe noul parteneriat al UE cu regiunea respectivă, astfel cum se arată în mod clar în declarația reuniunii la nivel înalt”, au afirmat într-o declarație comună președintele Consiliului European Herman Van Rompuy și președintele Comisiei José Manuel Barroso, care au reprezentat Uniunea Europeană la reuniunea la nivel înalt. Angajamentele economice inițiale includ garanții în valoare de 20 de miliarde dolari SUA din partea băncilor pentru dezvoltare multilaterală. 25% din această sumă va proveni de la Banca Europeană de Investiții. În plus, toți membrii G8 vor furniza un sprijin bilateral substanțial, care va include subvenții în temeiul bugetului UE pentru politica de vecinătate (7 miliarde euro, din care 1,24 miliarde euro reprezintă fonduri suplimentare, propuse de Comisia Europeană). Reuniunea la nivel înalt a recunoscut rolul Internetului ca instrument unic de promovare a democrației și de favorizare a creșterii economice. Pentru prima dată la nivel de lideri și în prezența unor antreprenori de prim rang din domeniul Internetului, s-a convenit asupra unei serii de principii-cheie privind orientarea dezvoltării Internetului, inclusiv libertatea și guvernarea multilaterală.

Această recunoaștere oficială la cel mai înalt nivel poate duce la schimbări radicale în modul de organizare, arhitectura, chiar și filozofia de utilizare a Internetului. Un lucru este cert, însă – rolul Internetului în viața oamenilor nu mai poate fi ignorat și acolo unde

---

¹¹ Membrii grupului G8 al puterilor economice sunt Canada, Franța, Germania, Italia, Japonia, Rusia, Regatul Unit, Statele Unite și Uniunea Europeană. Președinția acestuia (împreună cu cea a G20) este deținută în acest an de Franța. Liderii G8 se vor întâlni din nou în 2012, sub președinția Statelor Unite.

comunitatea internațională se aștepta poate cel mai puțin această tehnologie a influențat substanțial producerea unor schimbări ale ordinii de stat, fenomene percepute deocamdată ca fiind pozitive din punct de vedere geopolitic și social.

Pe de altă parte o strategie politică, și mai ales una cu caracter revoluționar, care nu se adaptează la soluțiile tehnologice este o strategie sortită eșecului. Ce era, așadar, de demonstrat? Că nu există o mișcare protestatară pe Internet, dar există o manifestare revoluționară facilitată de Internet (*Network Enabled Revolution*). Internetul nu creează revoluții, rețeaua este părtaș revoluționar în dinamica comunicării sociale.

BIBLIOGRAFIE

- [1] Philip N. Howard, *The Arab Spring's Cascading Effects*, <http://www.miller-mccune.com/politics/the-cascading-effects-of-the-arab-spring-28575/>;
- [2] Courtney C. Radsch, *Core to Commonplace: The evolution of Egypt's blogosphere*, <http://www.arabmediasociety.com/?article=692>;
- [3] Will Heaven, *Egypt and Facebook: time to update its status*, http://www.nato.int/docu/review/2011/Social_Medias/Egypt_Facebook/EN/index.htm
- [4] William Saletan, *Springtime for Twitter: Is the Internet driving the revolutions of the Arab Spring?*, http://www.slate.com/articles/technology/future_tense/2011/07/springtime_for_twitter.html
- [5] *Primavara arabă – încarnarea protestelor de pe Internet?*, <http://dli.ro/primavara-araba-incarnarea-protestelor-de-pe-internet.html>

